

Okulda Öğrenci Yönetimiyle İlgili Sorunlar

Cavit BİNBAŞIOĞLU

Bundan önceki yazılarımızda hep okulda öğrenci yönetiminin yararlı ve değerli yönleri üzerinde durduk. Öğrenci yönetimi okulda eğitim için iyi bir araç olarak görülmüştü. Her araç gibi, bu araç da iyi kullanılmadığı zaman kötü sonuçlar da verebilir. Eğitimcinin bu durumu hiçbir zaman gözden uzak tutmaması gerekir. Öğrenci yönetimi, sürekli olarak eğitsel bir çerçeve içinde kalmalıdır. Bu çerçeve dışına çıktığı zamanlarda hem okul çalışamaz duruma gelebilir, hem de öğrenciler ve —son olarak da— toplum bundan zarar görebilir.

Okulda öğrenci yönetimiyle ilgili sorunlar başlıca üç öbekte toplanır : (1) Öğrenci örgütünün kurulmasında, (2) Örgütün çalışmaları sırasında, (3) Örgütün çalışmalarının değerlendirilmesi sırasında. Bunlar sırasıyla şunlar olabilir :

1. Öğrenci örgütünün kurulması ile ilgili sorunlar : Bu öbekteki sorunların bir kısmı seçim öncesinde, bir kısmı da seçim sırasında görülür. Bu tür sorunlara, genellikle, demokratik yönetimlerde sık rastlanır. Bu sorunların temelinde birtakım görüş ayrılıkları vardır. Bu görüş ayrılıkları, okulun daha iyi yönetimine, öğrencilerin gereksemelerinin daha iyi karşılanmasına yönelik olduğu zamanlarda hoş karşılanabilir. Bir ders dışı etkinlik türü olarak okul öğrenci yönetiminde siyasal görüşlerin yerinin olmayacağını belirtmeye gerek yoktur, sanırım. Bununla birlikte, her ne türde olursa olsun, bu görüş ayrılıkları, hiçbir zaman kişiler arasındaki ilişkileri bozucu nitelikte olmamalıdır. Bu görüşte aile eğitiminden başlayarak bütün okul eğitimi süresince, ana-baba ve öğretmenler gibi, çocuğun eğitim sorumluluğunu üzerinde taşıyan herkesin bilmesi ve uygulaması gereken bir eğitim ilkesi değerindedir. Eğitimin temelinde hoşgörü yatar. Buradan, çocuğun demokrasiye alışmasında yalnız okulun değil, aynı zamanda, ailenin de katkıda bulunmasının gerekliliği ortaya çıkar. Okul, eğitim görmüş kişilerin yönettiği bir kurumdur. Bu nedenle, normal olarak, okuldan, eğitim sınırları dışına taşıyacak bir davranış beklenemez. Bunun için, okulda çok yeğin sorunlar ortaya çıkmaya bile, en küçük olumsuz bir davranış dahi hoş karşılanamaz. Herkesin, herhangi bir görüşe başka bir görüşte de olsa, karşısındakini kırmayacak biçimde tepkide bulunmayı öğrenmesi gerekir. Bu da eğitim aracılığıyla gerçekleştirilecek bir iştir. Bu nedenle, öğrenci örgütünü, okul, kendisinin karşısında değil, onun yanında, fakat aynı zamanda, onu, «demokratik yaşam»a hazırlayıcı bir araç olarak görmek duru-

mundadır. Bu sırada okul, doğaldır ki, birtakım güçlüklerle de karşılaşabilir. Bu da eğitimin bir gereğidir. Okulda karşılaşılacak güçlükler, doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak, derslerde ve ders dışı çalışmalarda, yerine ve zamanına göre, ele alınabilir. Bu konuda katı kurallar ortaya konamaz.

Öğrenci yönetimiyle ilgili olarak yapılan seçim sırasında görülen sorunlar, genellikle, büyük sınıflardaki öğrencilerin küçük sınıflardaki öğrenciler üzerinde baskı yapmaları biçiminde görülür. Tam kişiliğini almamış öğrenciler üzerinde, ilk ve orta dereceli okulların ilk sınıflarında bu tür sorunlarla sık karşılaşılır. Bu sorunun çözümü ile ilgili eğitim önlemleri hem büyüklere, hem de küçüklere yönelik olabilir. En etkili olan da belki küçüklere yönelik olanıdır. Bu, eğitici durumunda bulunanların çocuğa «güven» ve «yüreklilik» vermesi ve onu, karşısında bir «kişi» gibi görmesiyle sağlanabilir. Bu konuda yeter derecede olgunlaşmamış olan ilk sınıflar, girdikleri okulların ilk yıllarında bir hazırlanma döneminde bulundurulabilirler. Bunlara, öğrenci yönetimi konusunda daha yalın yaşantılar kazandırmakla yetinilebilir. Bu öğrencilerin, ne kadar gelişmiş olurlarsa olsunlar, gene de bir «alışma» dönemine gereksemeleri vardır. Büyük sınıflardaki öğrencilerin küçük sınıflardaki öğrenciler üzerinde baskı yapmaları sorunu, öğüt vermekle çözülecek bir sorun değildir. Bunun için de kişinin, her şeyden önce, başkalarının da kendisi gibi bir «kişi» olduğunu öğrenmesi gerekir. Bu da, bir yerde, bir ahlak sorunudur. Çünkü, «kendine yapılmasını istemediğin bir şeyi başkasına da yapma!» ilkesi, ta Konfüçyüs'ten beri bilinen ve hemen herkesçe benimsenen bir görüştür. Başkasına saygılı olmamanın altında, kendisine saygılı olmamak vardır. Bu düşünce de demokratik eğitime temel olmuştur.

Bununla birlikte, eğitimde, yukarıda belirtilen sorunları, normal çalışmalarla tam anlamıyla çözemeyiz. Bunun için önlemler almak zorunluğudur. «Gizli oy ve açık ayırım» bunların en çok bilinenidir. Bizde siyasal yaşamda görülen bu ilke, okullarımızdan bir kısmında da —o zamanlardan beri— uygulanmaktadır. Yüksek okullardaki öğrenci dernekleri, uygulamalarını zaten özel yasaya göre yapmaktadırlar. Burada bizim sözünü ettiğimiz kuruluşlar, daha çok ilk ve orta dereceli okullardır.

Bir kısım yöneticiler, bir formaliteyi yerine getirmek için, okul öğrenci örgütünü kendilerinin seçtiği, öğrencilerle kurmak eğilimindedirler. Bu biçimde kurulan bir öğrenci yönetimi demokratik ilkelerle bağdaşamaz ve bizim burada sözünü ettiğimiz öğrenci yönetimi olamaz. Her şeyden önce, böyle bir uygulama, okulda iyi bir çalışma ortamının yaratılması olanağını ortadan kaldırır. Bu biçimde yapılan atamalarla, okulda birtakım ödev ve sorumluluklar yüklenen öğrenciler, kendi sorunlarını çözerken arkadaşlarını yanlarında bulamazlar. Bunlar, her işte «yalnız» kalırlar ve başarı gös-

teremezler. Bu gibiler, üstelik, diğer arkadaşlarının kin, nefret ve kıskançlık gibi olumsuz duygular geliştirmelerine de olanak sağlarlar. Bunun da eğitimle bağdaşacak bir yönü yoktur. Bu konularda okul yöneticisi ve öğretmenlerine düşecek bazı ödevler olacaktır.

2. Öğrenci örgütünün çalışmaları sırasında doğacak sorunlar: Okulda öğrenci yönetimi, değerli yönlerine karşın, özellikle ileri sınıf ve okullarda, başlarında bulunan kimselerin kişilik ve karakter özelliklerine göre de sorunlar yaratabilir. Bunlar, (1) Yönetime kafa tutma, (2) Öğrenciler arasında ayırım yapma biçimlerinde görülebilir.

Öğrenci örgütü yönetim kuruluna seçilen kimseler, kendilerini seçen kimselere güvenerek, kimi durumlarda, kendilerinin okulun daha iyi işlemesi için «yönetime yardımcı olma» ve bu yoldan, yaşama, «yaşamın içinde ona daha iyi hazırlanma» amacıyla seçildiklerini unutarak, kendilerini bir «kuvvet» olarak görebilirler. Bu durumda, öğrenci örgütü, amacından yavaş yavaş uzaklaşıyor demektir. Bu tür davranışlar, örgütün saygınlığını yitirmesine yol açabilir. Bu da doğaldır ki, bu örgütten beklenen umutları kırar ve eğitim değeri üzerine söz götürür eleştirilere hedef olur. Eğitimcinin, sorunları bu noktaya getirmemeye büyük özen göstermesi gerekir. Bu durumda, elden yalnızca eğitim gitmez; demokrasi de gider. Öğrenci örgütü, okullarımızda elli yılı aşkın bir zamandır, kimi zamanlarda az, kimi zamanlarda da çok başarılı uygulanıyor. Demokratik yaşamımızdaki gelişmeler, bir yerde, bu denemelerin bir sonucudur, denebilir. Bunu durdurmak değil, daha da ileri götürmek ödevimizdir. Bütün eğitimci arkadaşların, çalışmalarında bu gerçeği göz önünde bulundurmaları, aslında en önemli eğitim sorunlarımızdan biri sayılmalıdır.

Bu öbekte incelenebilecek ikinci bir sorun da «ayırıcılık» idi. Yönetim gibi toplumsal bir süreçte arkadaşlık ve dostluk ilişkileri belli bir ölçüde yer alabilir; fakat, bunun, hiçbir zaman, yönetilen toplumu bölücü bir nitelik taşımaması gerekir. Yöneticilik bilim ve sanatı, yöneticiden, bunun tam tersi, yani «birleştiricilik» özelliği bekler. Okulda öğrenci örgütüne seçilenler, çalışmaları içinde, önce bu özelliği kazanmak durumundadırlar. İlerde, büyük toplum için çok sakıncalı olabilecek böyle bir durumun, bunun, küçük yaşantılarının kazanıldığı okulda hiç yerinin olmaması gerekir. Eğitimsel değer taşıyan demokratik yönetimlerde Anayasamızda belirtilen dil, din vb. gibi ayırıcılıkların yeri yoktur. Okullarımızda, bundan sakınılması için, gerekli etki ve telkinlerin, eğitimsel ölçüler içerisinde, yapılması gerekir. Bu konuda ana-babalara, eğitimcilere ve toplumu yönetenlere düşen ödevler olacaktır. Okulda öğrenci yönetiminin uygulanmasında hiçbir zaman eğitim amaçları çerçevesinin dışına çıkılmamalıdır. Eğitim, eğitimsel ölçüler çerçevesi içinde yapıldığı zaman amacına ulaşır.

3. Öğrenci örgütü çalışmalarının değerlendirilmesinden doğacak sorunlar : Her çalışma gibi, öğrenci örgütü çalışmaları da değerlendirilir. Değerlendirmede amaçlara uygunluğu denetlemek amacıyla yapılan bir eğitim sürecidir. Fakat, bunun yapılması sırasında da birtakım sorunlar ortaya çıkar. Bu sorunlar, genellikle, kaynağını, yukarıda açıklamaya çalıştığımız sorunlardan alır ve onların çok kez su yüzüne çıkmış birer biçimidir. Öğrenci yönetiminin çalışmalarına ilişkin eleştiriler yerine, kişiyi amaçlayan eleştiriler görülebilir. Bunlara, insan ilişkilerini etkileyen arkadaşlık, dostluk, hemşerilik dil, din vb. etkenler rol alabilir. Eğitici, bu ve benzeri durumlara karşı da bilinçli olmak zorundadır. Öğrencilere rehberlik görevini yaparken olayları, olmadan önce sezip, gerekli önlemleri zamanında almak durumundadır, eleştirileri kişisel oluşuktan amaçlara kaydırmak, bunu da hiç kimseyi hedef almadan ustaca yapmak zorundadır. Bir kimsenin eğitimciliği böyle durumlarda belli olur. Okulda öğrenci yönetimine, yönetimin ya da rehber öğretmenlerin bu türlü katkıları olmadan, örgüt kendi kendine iyi yönetilemez. Bunu beklememelidir.

Örgüt çalışmalarının değerlendirilmesi sırasında örgütün gelir ve giderlerinin denetimi de yapılır. Bu denetimi yapmak, üyelerin en doğal hakkıdır. Bunun için, örgüt yöneticilerinin bu konuda çok titiz olması gerekir. Tüzük ya da yönetmeliklerin istediği defter ve kayıtlar düzgün bir biçimde tutulmuş olmalıdır. Yöneticileri en çok yaralayan en «duyarlı» nokta burasıdır. Bu nedenle, yönetim kurulu, özellikle bu işle görevli olan kimse, her zaman alnı ak bir biçimde örgütünün karşısına çıkabilecek bir durumda bulunmalıdır. Eleştiri yapan kimselerin de eleştirilerini yaparken, özellikle bu konuda çok akıllıca hareket etmeleri beklenir. Çünkü, insanı durup dururken boş yere suçlamak kolay değildir. Kişiler arasında küskünlüğe yol açan bu durumlar, örgütün normal çalışmasına olumsuz yönde etki yapabilir. Bu konuda duygusal davranışlardan kaçınılmasına büyük bir özen göstermek gerekir. Kısaca, yönetilenlerin de yönetimde bulunanlar kadar anlayışlı davranması bir zorunluktur.

Yukardaki görüşlerin, kuşkusuz, ideal görüşler olduğu söylenebilir. Ama, buna yaklaşma coşkusunu içimizde taşımadıkça, bu gerçekleşemez. Uygulamalarımız, ilk zamanlarda, hiç yukarıdakilere benzemeyebilir. Bundan korkmamalıyız. Bu, bizim için bir üzüntü kaynağı olmamalıdır. Unutmamalı ki, demokratik yaşama yolu dikenlidir; fakat, diğer yollara göre, gene sonucu bakımından en «güvenilir» olanı odur. Demokrasi, insanlardan özverilik ve erdemlik ister. Çocuklarımıza, gelecekleri için, bunu bol bol vermeliyiz. İnsan olmanın da bir gereği budur. Bunlar yerine getirildiği oranda, gönüllü rahatlığa kavuşacak, çalışmalar verimli olacak, insanlar daha sağlıklı ve başarılı olacaktır. Okul öğrenci örgütleri, kendi varlık nedenleri olan bu amaca ulaşmak için, öğretmen ve yöneticilerinin yanında bunları gerçekleştirebilecek güçtedirler.